

Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

Διερεύνηση στάσεων εκπαιδευτικών για αξιοποίηση ΑεξΑΕ και ΤΠΕ στην επιμόρφωσή τους

Σπύρος Παπαδάκης¹, Ιωσήφ Φραγκούλης²

Περίληψη

Σήμερα συζητιέται ολοένα και περισσότερο η ανάγκη για επιμόρφωση των εκπαιδευτικών η οποία έχει ιδιαίτερη βαρύτητα στη διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Στο παρόν άρθρο παρουσιάζονται μερικά από τα σημαντικότερα αποτελέσματα έρευνας για τις στάσεις των εκπαιδευτικών ως προς την αξιοποίηση της μεθοδολογίας της Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΑεξΑΕ) και των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην επιμόρφωση και τη συνεχιζόμενη εκπαίδευσή τους.

Abstract

The spread of information technology and other sciences changes both the «content» of training and the techniques teachers and trainers use to teach. It changes their relationship to knowledge, to learners and to the media they use in their teaching.

This article presents the data and out-come of our investigation about teachers' needs and their opinion about distance education, e-learning and lifelong learning.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από ευρήματα ερευνών (Κασσωτάκης, 1996· Cedefop, 1999· Ξωκέλλης, 2002· Παπαδάκης κ.ά., 2003· OECD, 2003) προκύπτει ότι ο κυριότερος παράγοντας αποτελεσματικότητας στην εκπαίδευση είναι ο εκπαιδευτικός και οι ικανότητες-δεξιότητες που έχει αναπτύξει. Ένα άλλο σημαντικό πόρισμα των ερευνών είναι ότι ένα πολύ βασικό στοιχείο που καθιστά αποτελεσματικό έναν εκπαιδευτικό είναι η ποιότητα της σχέσης του με τους

μαθητές του. Η αρχική εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών δεν είναι δυνατό να καλύψει από μόνη της όλο το φάσμα των ενδιαφερόντων, των γνώσεων, των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων που χρειάζονται οι εκπαιδευτικοί για την άσκηση του έργου τους. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού αλλάζει. Δεν αρκεί πλέον να γνωρίζει την ύλη και να τη μεταδίδει. Πρέπει να έχει επικοινωνιακή ικανότητα, ικανότητα συνεργασίας, τάση αυτοεξέλιξης (να συνεχίζει να μαθαίνει διά βίου), αυτοπεποίθηση και να διευκολύνει τους μαθητές του στην αξιολόγηση της πληροφορίας και την οικοδόμηση γνώσεων (Μακράκης, 2000). Η χρήση νέων τεχνολογιών πολυμέσων και του διαδικτύου (internet) για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης με τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε πόρους και υπηρεσίες αποτελεί πλέον αναγκαιότητα.

Η εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στην εκπαίδευση εμποδίζεται από την έλλειψη προσόντων και την αντίσταση των εκπαιδευτικών στην αλλαγή (Μαυρογιώργος, 1989). Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών προχωρά με αργούς ρυθμούς. Μέχρι σήμερα, η επιμόρφωση (κυρίως με τη μορφή αυτομόρφωσης) αλλά και οι πλέον καινοτόμες και καλές πρακτικές είναι κατά κανόνα καρπός της πρωτοβουλίας μικρού αριθμού εκπαιδευτικών, οι οποίοι αφιερώνουν ένα μεγάλο μέρος από τον προσωπικό τους χρόνο για το σκοπό αυτό. Η τακτική χρήση των ΤΠΕ, η ομαδική εργασία, η ανταλλαγή εμπειριών και η αλληλοϋποστήριξη μεταξύ συναδέλφων και φίλων αποτελούν τα πλέον αποτελεσματικά μέσα ανάπτυξης των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών. Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, όμως, δεν είναι μόνο προσωπικό ζήτημα για να αφήνεται στο φιλότιμο και τα προσωπικά κίνητρα μιας μικρής μερίδας, αλλά θα πρέπει η πολιτεία να αναλάβει πρωτοβουλίες και να προσφέρει ουσιαστικά προς αυτή την κατεύθυνση.

Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μελετά συστηματικά το θέμα της κατάρτισης των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ, με σκο-

1 Ο Σπύρος Παπαδάκης είναι Εκπαιδευτικός Πληροφορικής, Υπ. Διδάκτορας του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

2 Ο Ιωσήφ Φραγκούλης είναι Καθηγητής-Σύμβουλος στη Θ.Ε. Εκπαίδευση Ενηλίκων στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

πό τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, μέσω της εφαρμογής νέων πρακτικών και παιδαγωγικής οργάνωσης (Εκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2000). Από το 1999 άρχισαν πρωτοβουλίες γύρω από την προώθηση της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΑεξΑΕ). Αποφασίζεται ότι πρέπει να δοθεί πρόσβαση στους εκπαιδευτικούς στην κοινωνία των πληροφοριών. Οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις οδηγούν στην αναθεώρηση της δομής και του περιεχομένου των προγραμμάτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης.

Στην εργασία αυτή διερευνούμε τις επιθυμίες και στάσεις των εκπαιδευτικών ως προς την αξιοποίηση της μεθοδολογίας της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΑεξΑΕ) και των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην επιμόρφωση και τη συνεχιζόμενη εκπαίδευσή τους, σε σχέση με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά.

Ερευνητικά ερωτήματα

- Η επιθυμία των εκπαιδευτικών για επιμόρφωσή τους με αξιοποίηση της ΑεξΑΕ διαφοροποιείται σε σχέση με το φύλο και την ειδικότητά τους;
- Οι προτιμήσεις των εκπαιδευτικών για επιμόρφωσή τους με αξιοποίηση της ΑεξΑΕ διαφοροποιούνται σε σχέση με τα χρόνια προϋπηρεσίας, την εργασιακή τους κατάσταση, τις γνώσεις και την εμπειρία τους σχετικά με την ΑεξΑΕ, το βαθμό εξοικείωσή τους με τις ΤΠΕ;
- Οι προτιμήσεις των εκπαιδευτικών ως προς τις μεθόδους επιμόρφωσης και τη διάρκεια των προσφερόμενων επιμορφωτικών προγραμμάτων εξαρτώνται από την οικογενειακή τους κατάσταση, τον αριθμό μελών της οικογένειάς τους, την εκπαιδευτική τους προϋπηρεσία, την εργασιακή τους κατάσταση;

Για να προσεγγίσουμε τα ερευνητικά ερωτήματα πραγματοποιήσαμε έρευνα στους εκπαιδευτικούς – σπουδαστές της ΑΣΠΑΙΤΕ¹ Πάτρας κατά το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004. Η παρούσα εργασία αποτελεί ένα μικρό μέρος της έρευνας που πραγματοποιήσαμε για τη διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών και στάσεων των εκπαιδευτικών ως προς την αξιοποίηση εναλλακτικών μεθόδων, ως προς διά ζώσης, στην επιμόρφωσή τους.

Ως τεχνικές συλλογής ερευνητικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις και το ερωτηματολόγιο, τα οποία ως εργαλεία έρευνας αξιοποιούνται ευρύτατα στις κοινωνικές επιστήμες, καθώς επιτρέπουν τη συλλογή πλήθους δεδομένων σε σύντομο χρόνο. Οι κύριοι άξονες της έρευνάς μας αφορούσαν: α) Δημογραφικά Δεδομένα, β) Προϋπάρχουσες Επιμορ-

φώσεις, γ) Ανίχνευση Επιμορφωτικών Αναγκών, δ) Γνώσεις και στάσεις ως προς τη μέθοδο της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και ε) Βαθμό γνώσης των ΤΠΕ και επιθυμία αξιοποίησής τους για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών με ΑεξΑΕ.

Με βάση τους προαναφερόμενους άξονες πραγματοποιήσαμε ημιδομημένες συνεντεύξεις, τα αποτελέσματα των οποίων μας βοήθησαν στην ανάπτυξη και τελική διαμόρφωση του ερωτηματολογίου.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η εγκυρότητα του ερωτηματολογίου, αυτό δόθηκε εκτός από τους φοιτητές της ΑΣΠΑΙΤΕ Πάτρας σε ομάδα εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σχολείων του Νομού Αχαΐας, οι οποίοι είχαν παρόμοια δημογραφικά χαρακτηριστικά με εκείνα του δείγματος. Το συμπέρασμα που προέκυψε ήταν ότι το ερωτηματολόγιο με μικρές διορθώσεις μπορούσε να καταγράψει τις ανάγκες και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σε σχέση με τα ζητούμενα της έρευνας. Το ίδιο συμπέρασμα προέκυψε πάλι, όταν ύστερα από δέκα ημέρες επιδόθηκε το ίδιο ερωτηματολόγιο βελτιωμένο στη 2η ομάδα ελέγχου, η οποία αποτελούνταν από εκπαιδευτικούς άλλων σχολείων του Νομού Αχαΐας με ανάλογα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Δεν σημειώθηκαν μεταβολές στις απαντήσεις που πήραμε από την πρώτη μέτρηση στις δύο ομάδες και σε αυτές που πήραμε από τη δεύτερη μέτρηση στις ίδιες πάλι ομάδες. Με αυτό τον τρόπο επιβεβαιώθηκε η εγκυρότητα του ερωτηματολογίου.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

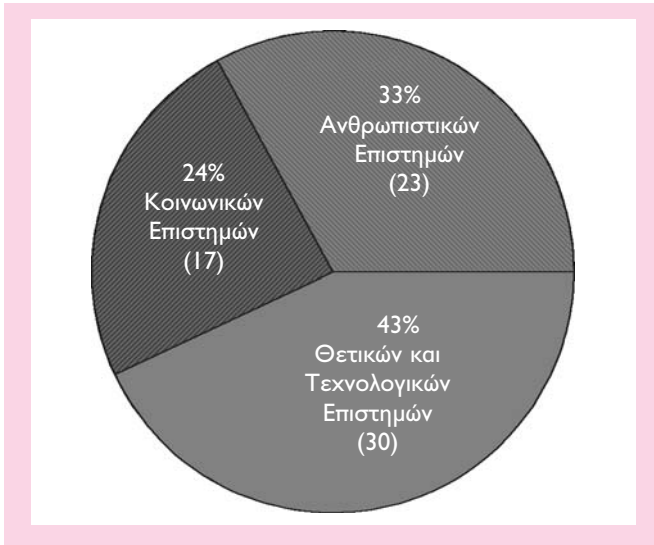
Το δείγμα της έρευνάς μας αποτελούσαν 71 (65,7%) από τους 108 σπουδαστές της ΑΣΠΑΙΤΕ Πάτρας κατά το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004.

Από αυτούς 33 ήταν άνδρες (46%) και 38 ήταν γυναίκες (54%). Η κατανομή τους ως προς τις οικογενειακές υποχρεώσεις ήταν: 30 (42,9%) άγαμοι, 39 (55,7%) έγγαμοι. Ως προς τις οικογενειακές υποχρεώσεις δήλωσαν αριθμό μελών οικογένειας με 1 άτομο 17 εκπαιδευτικοί (27%), με 2-4 άτομα 39 εκπαιδευτικοί (62%) και με περισσότερα από 4 άτομα 7 εκπαιδευτικοί (11%).

Οι ειδικότητες ομαδοποιήθηκαν και μελετήθηκαν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: α) Ανθρωπιστικών Επιστημών (Φιλολόγοι, Δάσκαλοι, Νηπιαγωγοί): 23 εκπαιδευτικοί (33%), β) Κοινωνικών Επιστημών (Κοινωνιολόγοι, Εργασιοθεραπευτές, Νοσηλευτές, Φυσικοθεραπευτές, Ιατροί): 17 εκπαιδευτικοί (24%) και γ) Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών (Μηχανικοί, Γεωπόνοι): 30 (43%).

¹ Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ)· παρέχει παιδαγωγική εκπαίδευση και προάγει την εφαρμοσμένη έρευνα στην εκπαιδευτική τεχνολογία και την παιδαγωγική μέσω κατάρτισης, επιμόρφωσης ή εξειδίκευσης σε εκπαιδευτικούς ή υποψήφιους εκπαιδευτικούς Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης. (www.aspete.gr)

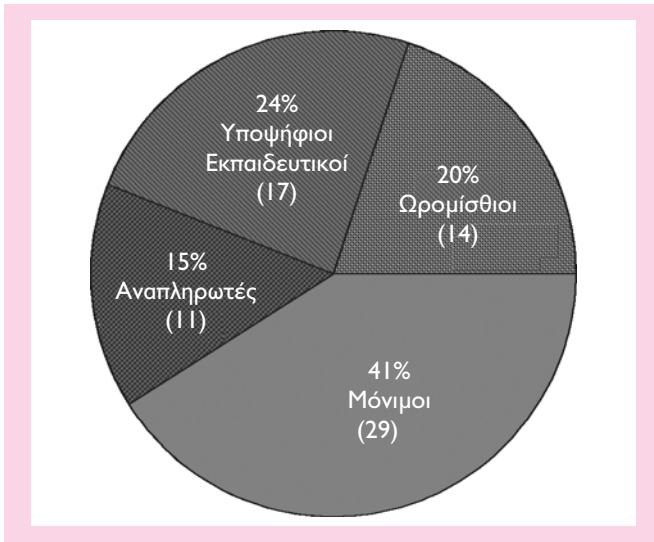
ΕΙΚΟΝΑ 1
Κατανομή ως προς την ειδικότητα

Ως προς την *εργασιακή τους σχέση* 29 ήταν *Μόνιμοι* (41%), 11 *Αναπληρωτές* (15%), 14 *Ωρομίσθιοι* (20%) και 17 *Υποψήφιοι Εκπαιδευτικοί* (24%). Η κατανομή του δείγματος ως προς τα *έτη προϋπηρεσίας* ήταν, 0 έτη: 16 (23,9%), 1-3 έτη: 19 (28,4%), 4-15 έτη: 22 (32,8%) και εκπαιδευτικοί με περισσότερα από 15 έτη: 10 (14,9%).

ΕΙΚΟΝΑ 2

Κατανομή ως προς την εργασιακή κατάσταση

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στην ερώτηση «Γνωρίζετε (έστω και σε γενικές γραμμές) τη λειτουργία της μεθόδου της *Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΑεξΑΕ)*;» οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν σε μεγάλο ποσοστό (75,8 %) ότι γνωρίζουν για τη μέθοδο της ΑεξΑΕ. Όμως μόνο το 17,7% δηλώνει ότι έχει συμμετάσχει σε σεμινάρια ή προγράμματα μετεκπαίδευσης με τη μέθοδο της ΑεξΑΕ μέχρι σήμερα, αφού το (82,3%) δεν έχει εμπειρία επιμόρφωσης ή μετεκπαίδευσης με αυτή τη μέθοδο. Από αυτούς που είχαν εμπειρία, το

64,7% χρησιμοποίησε αρκετά έως πάρα πολύ τις ΤΠΕ στην ΑεξΑΕ.

Στην ερώτηση «Θα σας ενδιέφερε μελλοντικά η παρακολούθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων με τη μέθοδο της ΑεξΑΕ;» όλοι σχεδόν οι εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά σε ιδιαίτερα σημαντικό ποσοστό (Πίνακας 1), ενώ δεν παρατηρήθηκε διαφορά ανάμεσα στο φύλο και την επιθυμία των υποκειμένων για επιμόρφωσή τους με αξιοποίηση της ΑεξΑΕ και των ΤΠΕ. Τα αποτελέσματα της διμεταβλητής ανάλυσης έδειξαν ότι τόσο οι άνδρες (71,9%) όσο και οι γυναίκες (75,1%) δηλώνουν ότι επιθυμούν να παρακολουθήσουν στο μέλλον επιμορφωτικά προγράμματα με τη μέθοδο ΑεξΑΕ. Το ίδιο ισχύει και για την αξιοποίηση των ΤΠΕ σε αυτή, με ελαφρώς μικρότερα ποσοστά (65,7%) στους άνδρες και (68,8%) στις γυναίκες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Ενδιαφέρον για παρακολούθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων με τη μέθοδο της ΑεξΑΕ

1. Πάρα πολύ	48,5%
2. Πολύ.....	25,0%
3. Ελάχιστα.....	13,2%
4. Καθόλου.....	2,9%
5. Δεν γνωρίζω τη μέθοδο	10,3%

Η *ειδικότητα* των εκπαιδευτικών δεν επηρεάζει την επιθυμία για επιμόρφωσή τους με τη μέθοδο ΑεξΑΕ και τις ΤΠΕ. Το ίδιο παρατηρήθηκε και σε σχέση με τα *χρόνια προϋπηρεσίας* των εκπαιδευτικών και την επιθυμία τους για επιμόρφωση με αξιοποίηση της ΑεξΑΕ και των ΤΠΕ. Διαπιστώνουμε ότι το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών δεν επηρεάζεται από τα χρόνια προϋπηρεσίας, αφού σε όλες τις ηλικιακές ομάδες (0-3, 4-15, 16-25, >25) τα ποσοστά προτίμησης (πολύ και πάρα πολύ) κυμαίνονται από 65% έως 71%.

Η *εργασιακή κατάσταση* των εκπαιδευτικών επηρεάζει την επιθυμία για επιμόρφωσή τους με αξιοποίηση της ΑεξΑΕ και των ΤΠΕ, καθώς από τη διμεταβλητή ανάλυση παρατηρήθηκαν αυξημένα ποσοστά προτίμησης από τους μόνιμους εκπαιδευτικούς (78,5%), σε σχέση με τους αναπληρωτές και τους ωρομίσθιους που εμφανίζουν χαμηλότερα ποσοστά (65%).

Οι κυριότεροι λόγοι για την επιλογή της συγκεκριμένης μεθόδου αναφέρονται στην: α) Εξοικονόμηση χρόνου 46,8%, β) Αποφυγή μετακινήσεων 29,8% και γ) Ευελιξία στη διαμόρφωση του επιμορφωτικού προγράμματος 10,6%.

Οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι έχουν και χρησιμοποιούν Η/Υ στην εργασία ή στο σπίτι εκφράζουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για επιμόρφωσή τους με ΑεξΑΕ και χρήση ΤΠΕ. Το ενδιαφέρον αυξάνει ακόμα περισσότερο στις κατηγορίες των εκπαιδευτικών που είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση του διαδικτύου και αποτελούν το 43,1% του δείγματος.

Στην ερώτηση «Θα επιθυμούσατε η επιμόρφωση με τη μέθο-

δο της ΑεξΑΕ να στηρίζεται στην αξιοποίηση των ΤΠΕ;» και «Γιατί;» το 67,2% απαντά θετικά (πολύ και πάρα πολύ), αλλά υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό (20,4%) που δεν επιθυμεί ή επιθυμεί ελάχιστα. Το 12,5% των ερωτώμενων δηλώνει ότι δεν γνωρίζει τις ΤΠΕ και δεν απαντά.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2

Ενδιαφέρον για υποστήριξη των επιμορφωτικών προγραμμάτων με τη μέθοδο της ΑεξΑΕ από τις ΤΠΕ;

1. Πάρα πολύ.....	39,1%
2. Πολύ.....	28,1%
3. Ελάχιστα.....	14,1%
4. Καθόλου.....	6,3%
5. Δεν γνωρίζω τις ΤΠΕ.....	12,5%

Οι κυριότεροι λόγοι προτίμησης των υποκειμένων στις ΤΠΕ αφορούν: α) δυνατότητα για άμεση και συχνότερη επικοινωνία με τον καθηγητή σύμβουλο (46,2%), β) εύκολη πρόσβαση από παντού (48,7%) και γ) ευελιξία στην οργάνωση των σπουδών (5,1%).

Στις ερωτήσεις για τις προτιμήσεις σε σχέση με τις μεθόδους επιμόρφωσης τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η παραδοσιακή (διά ζώσης) διδασκαλία εξακολουθεί να υποστηρίζεται από μεγάλο ποσοστό (57,1%). Στην περίπτωση που υπάρχει δυνατότητα για επιμόρφωση αποκλειστικά με τη μέθοδο της ΑεξΑΕ το 71,1% θα προτιμούσε (πολύ και πάρα πολύ) να επιμορφωθεί με τη μέθοδο αυτή. Όμως, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η προτίμηση στη **μεικτή μέθοδο επιμόρφωσης**, την οποία επιλέγει το **94,2%** των υποκειμένων (Παπαδάκης και Φραγκούλης, 2003).

Στην ερώτηση «*Θα προτιμούσατε να είστε απαλλαγμένοι από τα επαγγελματικά-διδασκτικά σας καθήκοντα κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσής σας;*» το 55,1% δηλώνει ότι επιθυμεί την πλήρη απαλλαγή, το 39,1% τη μερική απαλλαγή και το 5,8% δεν επιθυμεί την απαλλαγή του. Από τα αποτελέσματα της διμεταβλητής ανάλυσης προέκυψαν σημαντικές διαφοροποιήσεις, καθώς οι δημογραφικές μεταβλητές (οικογενειακή κατάσταση, αριθμός μελών οικογένειας, προϋπηρεσία και εργασιακή κατάσταση) φαίνεται ότι επηρεάζουν την επιθυμία για απαλλαγή από τα διδασκτικά καθήκοντα κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσής τους. Ειδικότερα παρατηρούμε ότι οι **έγγαμοι** επιθυμούν σε ποσοστό 64,9% έναντι 32,4% των αγάμων την πλήρη απαλλαγή από τα διδασκτικά τους καθήκοντα. Όσο αυξάνεται ο αριθμός των μελών της οικογένειας των εκπαιδευτικών αυξάνεται και η επιθυμία τους για πλήρη απαλλαγή από τα διδασκτικά τους καθήκοντα (Πίνακας 3).

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 3

Οικογενειακές υποχρεώσεις και επιθυμία για απαλλαγή από διδασκτικά καθήκοντα κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης

Εκπαιδευτικοί με οικογένεια που έχει

1. 1 μέλος	23,5%
2. 2-4 μέλη	62,2%
3. 5-6 μέλη	83,3%
4. >6 μέλη.....	100%

Το ίδιο παρατηρείται ως προς τα έτη προϋπηρεσίας και την επιθυμία για απαλλαγή από τα διδασκτικά τους καθήκοντα κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσής τους (Πίνακας 4).

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 4

Εκπαιδευτική προϋπηρεσία και επιθυμία για απαλλαγή από διδασκτικά καθήκοντα κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης

Εκπαιδευτικοί με προϋπηρεσία

1. 0-3 έτη	38,9%
2. 4-15 έτη.....	59,1%
3. 16-25 έτη	100%

Ως προς την *εργασιακή κατάσταση και την απαλλαγή από τα διδασκτικά καθήκοντα* παρατηρείται διαφοροποίηση από την πλευρά των μόνιμων εκπαιδευτικών, οι οποίοι επιθυμούν περισσότερο την πλήρη απαλλαγή τους σε συνδυασμό με τη μεγαλύτερη διάρκεια της επιμόρφωσης (ετήσια ή εξαμηνιαία). Οι αναπληρωτές και οι ωρομίσθιοι δείχνουν περισσότερη προτίμηση στη μερική απαλλαγή και στη μικρή διάρκεια της επιμόρφωσης σε εβδομαδιαία βάση (5-8 ώρες).

Από αυτούς που επιθυμούν *πλήρη απαλλαγή* το 44% επιθυμεί επιμόρφωση ετήσιας διάρκειας, το 24% εξαμηνιαίας διάρκειας, το 28% επιμόρφωση διάρκειας 1-3 μηνών και ένα 4% βραχεία επιμόρφωση 1-2 εβδομάδων. Από αυτούς που επιθυμούν *μερική απαλλαγή* από τα καθήκοντά τους κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης προτιμούν η συχνότητά της εβδομαδιαίως να είναι 2-4 ώρες το 24,3%, 5-8 ώρες το 35,1%, 9-12 ώρες το 29,7% και περισσότερη από 12 ώρες το 8,1%.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ

1. Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώνουμε πως η επιθυμία των εκπαιδευτικών για επιμόρφωσή τους με αξιοποίηση της ΑεξΑΕ δεν διαφοροποιείται σε σχέση με το φύλο και την ειδικότητά τους.

Η επιθυμία των εκπαιδευτικών για επιμόρφωσή τους με αξιοποίηση της μεθόδου ΑεξΑΕ οφείλεται στο γεγονός ότι οι παραδοσιακές διά ζώσης μέθοδοι επιμόρφωσης που ακολουθούνται μέχρι τώρα δεν ικανοποιούν τις ανάγκες

τους τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά. Παράλληλα τα τελευταία χρόνια η εκπαίδευση από απόσταση κατοχυρώνεται ως μια αξιόπιστη εναλλακτική λύση απέναντι στην παραδοσιακή εκπαίδευση μέσα σε τάξεις. Επιπλέον παρατηρείται ιδιαίτερο ενδιαφέρον για αξιοποίηση αυτής της μεθόδου τόσο από Τριτοβάθμια Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, τα οποία προσφέρουν προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές με αυτή τη μέθοδο (π.χ. ΕΑΠ) όσο και από άλλους φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς, όπως π.χ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης, Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών, οι οποίοι προσφέρουν επιμόρφωση και κατάρτιση αξιοποιώντας σε σημαντικό βαθμό αυτή τη μέθοδο (Κόκκος, 2004).

2. Από την έρευνα προέκυψε πως η επιθυμία των εκπαιδευτικών για επιμόρφωσή τους με αξιοποίηση της ΑεξΑΕ δεν διαφοροποιείται σε σχέση με τα χρόνια υπηρεσίας τους. Διαφοροποιείται όμως σε σχέση με την εργασιακή τους κατάσταση, τις γνώσεις και την εμπειρία τους σχετικά με την ΑεξΑΕ, καθώς επίσης και το βαθμό εξοικείωσής τους με τις ΤΠΕ.

Οι εκπαιδευτικοί ανεξάρτητα από την ειδικότητα και τα χρόνια υπηρεσίας τους αναγνωρίζουν ότι τα πλεονεκτήματα αυτής της μεθόδου μπορούν να ικανοποιήσουν σε μεγάλο ποσοστό τις ανάγκες τους για επιμόρφωση και μετεκπαίδευση. Είναι κοινή η διαπίστωση ότι η ταχύτατη απαξίωση των γνώσεων και οι συντελούμενες κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές απαιτούν συνεχή επιμόρφωση. Οι ατομικές προσπάθειες των εκπαιδευτικών για ενημέρωση και η ελάχιστη κατά κανόνα διά ζώσης επιμόρφωση που τους προσφέρεται δεν καλύπτει επαρκώς τις ανάγκες τους, προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκριθούν με επιτυχία στο έργο τους (Βεργίδης κ.ά., 1998· Ξωκέλλης, 2002).

Οι μόνιμοι εκπαιδευτικοί δείχνουν εντονότερο ενδιαφέρον σε σχέση με τους νεότερους συναδέλφους τους (αναπληρωτές και ωρομίσθιους) για επιμόρφωση με ΑεξΑΕ. Το γεγονός αυτό ερμηνεύεται αφενός από το ότι νιώθουν περισσότερο την ανάγκη επιμόρφωσης (λόγω μεγαλύτερης απόστασης από την απόκτηση των βασικών τους τίτλων σπουδών) και αφετέρου από τη διαπίστωση ότι για πολλά χρόνια το υπάρχον σύστημα επιμόρφωσης αδυνατεί να καλύψει τις ανάγκες τους.

Η έλλειψη εμπειρίας στην ΑεξΑΕ από μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι στη χώρα μας μόνο τα τελευταία χρόνια υιοθετήθηκε και άρχισε να χρησιμοποιείται συστηματικά ως μέθοδος εκπαίδευσης και επιμόρφωσης για εκπαιδευτικούς και στελέχη εκπαίδευσης (TRENDS, 1997· Βεργίδης κ.ά., 1998). Η επιτυχημένη αξιοποίησή της από ολοένα και περισσότερους εκπαιδευτικούς αναμένεται ότι θα την κάνει ιδιαίτερα δημοφιλή, όπως άλλωστε συνέβη και σε πολλές άλλες χώρες του κόσμου που χρησιμοποιείται εδώ και αρκετά χρόνια. Από το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί εξοικειώνονται με τις ΤΠΕ ολοένα και περισσότερο, με συνέπεια να ωφελούνται από τις δυνατότητες που προσφέρουν, αναμένεται ότι η ζήτηση

για επιμόρφωση με τη μέθοδο της ΑεξΑΕ συνεχώς θα αυξάνεται. Σε αυτό συμβάλλει η συνεχής ανάπτυξη και εξέλιξη της εκπαιδευτικής τεχνολογίας και η ολοένα αυξανόμενη ευρυζωνική πρόσβαση στο διαδίκτυο από περισσότερους εκπαιδευτικούς.

3. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε πως οι εκπαιδευτικοί ανεξάρτητα από τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά επιθυμούν στη συντριπτική τους πλειοψηφία τη χρήση της μεικτής μεθόδου επιμόρφωσης.

Διαφοροποιήσεις παρατηρήθηκαν σε σχέση με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών, τη διάρκεια της επιμόρφωσής τους και την επιθυμία τους για μερική ή ολική απαλλαγή από τα διδακτικά τους καθήκοντα κατά τη διάρκειά της.

Ειδικότερα, οι έγγαμοι εκπαιδευτικοί καθώς και οι εκπαιδευτικοί με πολλά μέλη στην οικογένειά τους επιθυμούν την πλήρη απαλλαγή από τα διδακτικά τους καθήκοντα, ενώ οι άγαμοι όχι. Το ίδιο παρατηρείται και στους μόνιμους εκπαιδευτικούς με πολλά χρόνια υπηρεσίας. Οι προαναφερόμενες ομάδες εκπαιδευτικών επιθυμούν επιμόρφωση μακράς διάρκειας (ετήσια ή εξαμήνη). Αντίθετα οι αναπληρωτές και οι ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί επιθυμούν τη μερική απαλλαγή από τα διδακτικά τους καθήκοντα, καθώς και τη βραχεία επιμόρφωση (επιμόρφωση μερικών εβδομάδων).

Η μεγάλη επιθυμία των εκπαιδευτικών για επιμόρφωσή τους με μεικτή μέθοδο (ένα ποσοστό διά ζώσης και ένα με τη μέθοδο της ΑεξΑΕ) γίνεται εύκολα κατανοητή, αν αναλογιστούμε πως αυτή η μέθοδος συνδυάζει τα πλεονεκτήματα τόσο της παραδοσιακής διά ζώσης διδασκαλίας (θετική επίδραση από την άμεση επαφή και αξιοποίηση της ανατροφοδότησης από εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους), όσο και εκείνα της εξ αποστάσεως (εξοικονόμηση χρόνου, αποφυγή μετακινήσεων, ευελιξία στη διαμόρφωση του προγράμματος).

Η επιθυμία των μόνιμων έγγαμων εκπαιδευτικών με αυξημένες οικογενειακές υποχρεώσεις για πλήρη απαλλαγή από τα διδακτικά τους καθήκοντα κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσής τους γίνεται εύκολα αντιληπτή αν αναλογιστούμε πως οι αυξημένες οικογενειακές υποχρεώσεις τους αποσπούν αρκετό χρόνο από τη μελέτη τους και δεν τους επιτρέπουν να ανταποκριθούν με επιτυχία στις απαιτήσεις της επιμόρφωσης. Επιθυμώντας ουσιαστική επιμόρφωση, προτείνουν η διάρκειά της να είναι ετήσια ή εξαμήνη.

Η άποψη των αναπληρωτών και των ωρομίσθιων εκπαιδευτικών για μερική απαλλαγή από τα διδακτικά τους καθήκοντα γίνεται κατανοητή αν αναλογιστούμε πως λόγω του επισφαλούς εργασιακού καθεστώτος επιθυμούν τόσο τη συνέχιση της απασχόλησής τους, προκειμένου να εξασφαλίζουν την ανάλογη αμοιβή τους, όσο και την επιμόρφωση και επαγγελματική τους ανάπτυξη.

Ευχαριστίες

Οι συγγραφείς θα ήθελαν να ευχαριστήσουν τους κ.κ. Α. Κόκκο, Αν. Καθηγητή του ΕΑΠ, για την πολύτιμη βοήθεια και

καθοδήγηση που τους προσέφερε σε όλα τα στάδια υλοποίησης της έρευνας, τον Αν. Καθηγητή του ΕΑΠ Θ. Χατζηλάκο για τις παρατηρήσεις του στο σχεδιασμό του ερωτηματολογίου και

τη διευθύντρια της ΑΣΠΑΙΤΕ Πάτρας Καθηγήτρια κ. Β. Σπηλιωτοπούλου, για τη βοήθεια που τους παρέχει στη συλλογή των στοιχείων της έρευνας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσσα

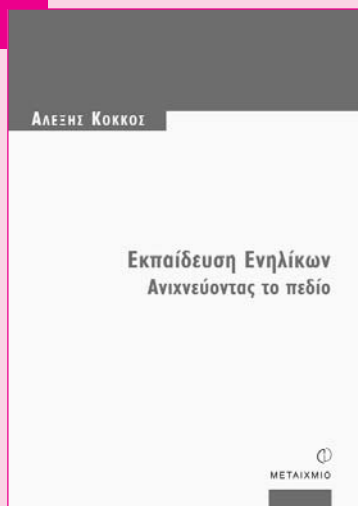
- ΑΣΠΑΙΤΕ (6/2004), <http://www.aspete.gr>
- Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β., Ματραλής, Χ. (1998) *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Θεσμοί και Λειτουργίες* τόμ. Α', Πάτρα: ΕΑΠ
- Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2000) «Να σκεφτούμε την εκπαίδευση του αύριο. Να προωθήσουμε την καινοτομία με τις νέες τεχνολογίες», Βρυξέλες: 27-1-2000, σ. 5
- Έκθεση του ΟΟΣΑ για την Εκπαιδευτική Πολιτική στην Ελλάδα (1995) «Η εκπαίδευση και διαρκής επιμόρφωση καθηγητών/δασκάλων» Αθήνα
- Κασσωτάκης, Μ. (1996) «Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών στην Ελλάδα: Οι παραδοσιακές μορφές της και η σύγχρονη προοπτική της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης» στο ΥΠΕΠΘ-ΠΙ
- Κόκκος, Α. (2004) «Οι εκπαιδευτές ενηλίκων και η εκπαίδευσή τους» *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχ. 1, 12-23
- Μακράκης, Β. (2000) *Υπερμέσα και Εκπαίδευση* Αθήνα: Μεταίχμιο
- Μαυρογιώργος, Γ. (1989) «Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών: Το Υπουργείο Παιδείας και η ομάδα εργασίας» *Περιοδικό Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τεύχ. 46, Μάιος-Ιούνιος
- Ξωκέλλης, Π. (2002) «Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σήμερα: διεθνής αναγκαιότητα – ελληνικές εξελίξεις και εμπειρίες» στο 2ο Διεθνές Συνέδριο «Η παιδεία στην αυγή του 21ου αιώνα Ιστορικό-Συγκριτικές Προσεγγίσεις» Πάτρα 4-6/10/2002

- Παπαδάκης, Σ., Βελισάριος, Α., Φραγκούλης, Ι. (2003) «Η Επιμόρφωση και Μετεκπαίδευση των Εκπαιδευτικών στην Κοινωνία της Πληροφορίας με αξιοποίηση των μεθόδων της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης» στο 2ο Συνέδριο Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 27-30 Μαρτίου
- Παπαδάκης, Σ., Φραγκούλης, Ι. (2003) «Διερεύνηση επιμορφωτικών αναγκών και στάσεων εκπαιδευτικών για την παροχή εξ αποστάσεως επιμόρφωσης σε περιβάλλον ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning)» στο 6ο Ετήσιο Συνέδριο της Μονάδας Μεθοδολογίας και Προγραμμάτων Εκπαίδευσης Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Πατρών, «ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ», Πανεπιστήμιο Πατρών, 31/5-2/6 2004

Ξενόγλωσσα

- European Centre for the Development of Vocational Training – Cedefop (1999) *Operational Guidelines and medium term priorities*
- TRENDS (Training Educators through Networks and Distributed Systems) (1997) «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Στο σχολείο με τις νέες τεχνολογίες», Επιμέλεια Χαραμής Π., Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- OECD (2003) *What schools for the Future, Schooling for Tomorrow Paris: Organization for Economic Co-operation and Development*, σ. 37

Βιβλία για την Εκπαίδευση Ενηλίκων

ΤΙΜΗ 18,00 €
ΣΕΛ. 176

ΑΛΕΞΗΣ ΚΟΚΚΟΣ

Εκπαίδευση Ενηλίκων Ανιχνεύοντας το πεδίο

Το βιβλίο του Αλέξη Κόκκου αποτελεί μια υψηλής ποιότητας εισαγωγή στο χώρο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Μας δίνει μια συνολική, συνθετική εικόνα του γνωστικού αυτού πεδίου – εικόνα που βασίζεται και στη συστηματική παροχή εμπειρικών στοιχείων και στη σοβαρή κριτική ανάλυση των σχετικών θεωριών. Αποτελεί πολύτιμο εργαλείο και σίγουρο οδηγό για όποιον ενδιαφέρεται για την Εκπαίδευση Ενηλίκων σε θεωρητικό ή και σε πρακτικό επίπεδο.

Νίκος Μουζέλης

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

- Η Εκπαίδευση Ενηλίκων ως διακριτό θεσμικό και επιστημονικό πεδίο
- Θεωρητικό πλαίσιο
- Χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευομένων και προϋποθέσεις αποτελεσματικής εκπαίδευσης

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

- Οι στάσεις των Ελλήνων απέναντι στην τυπική και άτυπη εκπαίδευση ενηλίκων
- Οι εκπαιδευτές ενηλίκων στην Ελλάδα

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

www.metaixmio.gr

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ